

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เคยพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สำเร็จไปเป็นครูว่า

ความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน ผลของการอบรมเยาวชนของท่านถือได้ว่าเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของบ้านเมือง โดยแท้ ดังนั้นท่านทั้งหลายที่จะเป็นครูในอนาคตอันใกล้นี้จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะท่านมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการผลิตพลเมืองของชาติ ตอนนโยบายและปรัชญาการศึกษาของชาติ ตลอดจนความมั่นคงของชาติอยู่ในกำมือของท่านทั้งสิ้น พลเมืองจะมีคุณภาพดี มีความรู้ความสามารถและเข้าใจสิทธิหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับมือของท่านว่าท่านจะเป็นครูที่มีความสามารถสูงเพียงใด”

กระแส ท่องธรรมชาติ ได้มีความเห็นเช่นเดียวกัน จึงได้กล่าวเอาไว้ว่า

ครูคือผู้ให้ความรู้หรือวิชาการแก่ฆราวาสผู้ไม่คว่ำหาความรู้ สัมผัสทศวิชาการ และนำความก้าวหน้ามาใหแก่วิชาการตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่าถ้าไม่มีคนยึดอาชีพเป็นครูโลกของเราจะไม่สามารถผ่านพ้นยุคมืดมาได้อย่างแน่นอน และมวลมนุษย์ก็จะจมอยู่ในความอวิชชาตลอดกาล รวมทั้งจะไม่สามารถทำให้วิถีชีวิตของคนก้าวหน้าดีกว่าวิถีชีวิตของสัตว์ธรรมดาใดมากนัก^๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาทแก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์วิทยากรศึกษา ณ หอประชุมวิทยาลัยวิทยากรศึกษา เมื่อวันที่ ๑๔

ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ (พระนคร : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๑๐) อ้างถึงใน
ประนอม เฑาะชัย, "ปัญหาครูใหม่," ศึกษาศาสตร์สาร ๖(ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๐) : ๕๘.

^๒กระแส ท่องธรรมชาติ, "ครูกับความรู้อาณาการเมือง," วิทยาสาร
๒๗(มกราคม ๒๕๑๘) : ๑๒.

จะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง ชาติจะเจริญหรือเสื่อม
 ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน และผู้ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติก็คือครู พลเมือง
 ของชาติจะมีคุณภาพดีมีความรู้ความสามารถและเข้าใจสิทธิของการ เป็นพลเมืองดีได้เพียงใคนั้น
 ขึ้นอยู่กับความสามารถของครู เป็นสำคัญ เนื่องจากความสามารถของครู เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษา
 สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ วิทยาลัยครู ต่างก็มุ่งเน้น
 ที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมุ่งเน้นการผลิตครูให้มีวุฒิสูงขึ้น เป็นต้น และ
 สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วน
 จังหวัด ต่างก็พยายามบรรจุครูที่มีวุฒิสูงขึ้นเข้าทำการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดของตน
 ให้มากขึ้น นั่นก็เพื่อต้องการที่จะได้ครูที่มี สมรรถภาพเข้าทำการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ แต่
 สถาบันผลิตครูก็ดี สถาบันที่รับครู เข้าทำการสอนก็ดี ยังไม่อาจที่จะทราบได้ว่าครูมีสมรรถภาพ
 ดีขึ้นจริงหรือไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่ายังไม่มีสถาบันใดทำการ ติดตามผลหรือประเมินผลสมรรถภาพ
 ครูอย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าครูที่เข้าทำการสอนในสถาบันต่าง ๆ ต่างก็
 พยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเท่าที่ตนเองจะทำได้ แต่เขาก็ไม่อาจที่จะทราบได้ว่าหน้าที่ที่เขาทำไปนั้น
 ดีเพียงใด ไม่เหมือนกับตอนที่เขากำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ เขาย่อมจะทราบได้ว่าผลการเรียน
 เขาดีหรือไม่จากคะแนนสอบ เกรดเฉลี่ย ถ้าผลการเรียนของเขาไม่ดีเขาก็จะพยายามปรับปรุง
 ให้ดีขึ้น ถึงแม้ว่าผลการเรียนของเขาจะดีอยู่แล้ว เขาก็ยังพยายามจะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีกโดย
 พยายามแก้ไขจุดบกพร่องที่เขาได้ทราบจากผลการสอบนั้น แต่เมื่อเขาออกไปเป็นครูทำหน้าที่สอน
 ในโรงเรียนต่าง ๆ เขาไม่อาจที่จะทราบได้ว่าผลการปฏิบัติงานของเขาเป็นอย่างไร ยังบกพร่อง
 ตรงส่วนใดบ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ายังไม่มีเครื่องมือชนิดใดเลยที่จะให้ผลย้อนกลับ(feed-back)
 ให้แก่ครูได้ทราบว่าเขาปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ยังบกพร่องตรงส่วนใดบ้าง ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าหาก

ครูได้ทราบผลการปฏิบัติงานของเขาและทราบถึงจุดบกพร่องต่าง ๆ ของเขาแล้ว ครูเหล่านั้นก็ย่อมจะพยายามแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของตนเองและปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และเมื่อนั้นสมรรถภาพของครูไทยก็ย่อมจะสูงขึ้นอย่างแน่นอน

ด้วยครูมีหน้าที่และบทบาทสำคัญทางการศึกษา คุณภาพของครูเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษามีบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และในปัจจุบันนี้เราไม่อาจที่จะทราบได้ว่าสมรรถภาพของครูเป็นอย่างไร ที่ขึ้นจริงหรือไม่ และยังไม่มีความรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สามารถจะสะท้อนผลการปฏิบัติงานให้ครูทราบเพื่อครูจะได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูคนหนึ่งได้ตระหนักถึงปัญหานี้เป็นอย่างดี จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อประเมินสมรรถภาพของครูโดยเลือกประเมินสมรรถภาพของครูในเขตการศึกษา ๓ เหตุที่เลือกประเมินสมรรถภาพของครูในเขตการศึกษา ๓ เพราะผู้วิจัยเป็นครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตการศึกษา ๓ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเขตการศึกษา ๓ และเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการที่จะออกไปปฏิบัติงานในเขตการศึกษา ๓ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถภาพของครูในเขตการศึกษา ๓ โดย

๑. หาเกณฑ์ปกติ (Normal Expectancy) ของสมรรถภาพครูในเขตการศึกษา ๓
๒. เปรียบเทียบสมรรถภาพครูในแต่ละจังหวัด และในแต่ละประเภทโรงเรียนกับเกณฑ์ปกติของสมรรถภาพครูในเขตการศึกษา ๓

๓. นำผลพลอยได้จากข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับสมรรถภาพของครูในเขต
การศึกษา ๓ จำแนกตามประเภทโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ
สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียน
ราษฎร์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ และครู
ที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเขตการศึกษา ๓
อันประกอบด้วย จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร

๒. การวิจัยนี้จะไม่คำนึงถึงอายุ เพศ จำนวนปีที่สอน ตลอดจนฐานะทาง
เศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสำรวจ

๓. การวิจัยนี้จะไม่ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ครูมีสมรรถภาพแตกต่างกัน

๔. การวิจัยนี้จะประเมินสมรรถภาพจากการรายงานตนเองของครูในแบบ
สำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้ชื่อว่า "แบบสำรวจสภาพครู" ซึ่งครอบคลุม
คุณลักษณะ ๖ ประการ คือ คุณลักษณะทางวิชาการและการสอน คุณลักษณะทางสังคม
มีสัมพันธภาพกับนักเรียน คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป คุณลักษณะส่วนตัว และ
คุณลักษณะพิเศษ ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะทั่ว ๆ ไปที่ครูทุกระดับในเขตการศึกษา ๓
ควรจะมี

๕. จะประเมินสมรรถภาพของครูตามคุณลักษณะทั้ง ๖ ประการเป็นส่วนรวม
ไม่แยกศึกษาเฉพาะคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่ง

ข้อตกลงเบื้องต้น

- ๑. สมรรถภาพของครู เป็นปริมาณที่วัดได้จากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- ๒. คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสำรวจของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำตอบอย่างจริงใจและตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสำรวจ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากคำนิยามของสังคมไทยมักนิยมการเข้ารับราชการ วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาต่างก็มุ่งหวังที่จะเข้ารับราชการครูในโรงเรียนรัฐบาลที่มีชื่อเสียง ซึ่งในส่วนของภูมิภาคโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมักจะเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมี สมรรถภาพจึงจะสามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนและได้รับการบรรจุในโรงเรียนประเภทนี้ ส่วนผู้ที่พลาดหวังก็มักจะไปสอบบรรจุเข้าเป็นครูประจำตำบลสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งถือว่าเป็นครูโรงเรียนรัฐบาลประเภทหนึ่ง ส่วนผู้ที่พลาดหวังจากทั้งหมดที่กล่าวมาจะสมัครเข้าเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ต่อไป ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

- ๑. ครูมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนรัฐบาลมี สมรรถภาพสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ และสูงกว่าครูประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตลอดจนมีระดับสมรรถภาพสูงกว่าเกณฑ์ปกติ (Normal Expectancy)

๒. ครูประถมศึกษาสังกัดกองการบริหารส่วนจังหวัดมีสมรรถภาพสูงกว่าครู
โรงเรียนราษฎร์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจ หมายถึง แบบสำรวจสภาพครู ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมิน
สมรรถภาพครู โดยให้ครูรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อกระทง (Items) ที่ครอบคลุมคุณลักษณะ
ของครูที่มีสมรรถภาพ ๖ ประการ คือ คุณลักษณะทางวิชาการและการสอน คุณลักษณะ
ทางสังคม มีสัมพันธภาพกับนักเรียน คุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป
และคุณลักษณะพิเศษ

ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล หมายถึง ครูที่ทำการสอนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา ๓

ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ หมายถึง ครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา ๓
ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า มัธยมศึกษาปีที่ ๓

ครูประถมศึกษาสังกัดกองการบริหารส่วนจังหวัด หมายถึง ครูที่ทำการสอนอยู่ในระดับ
ประถมศึกษาตอนต้น หรือประถมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการบริหาร
ส่วนจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา ๓

เขตการศึกษา ๓ หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ
การศึกษาซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และปริมาณคุณภาพของงานทางด้านการศึกษา
มีทั้งสิ้น ๕ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร

สมรรถภาพครู หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครูอันจะมีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ครูที่มี**สมรรถภาพ**จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ๖ ประการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในเขตการศึกษา ๓ มณฑลนี้

๑. คุณลักษณะทางวิชาการและการสอน ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความรู้ดี พยายามใฝ่ศึกษาหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความสามารถและมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์ ใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายแบบ มีความถนัดในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

๒. คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับบุคคลทั่ว ๆ ไป เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนอยู่และเข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีของท้องถิ่นนั้นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น วางตนได้เหมาะสมเป็นที่เชื่อถือของบุคคลในสังคม

๓. มีสัมพันธ์ภาพกับนักเรียน ได้แก่ เป็นผู้ที่ให้ความสนิทสนมและเป็นกันเองกับนักเรียน เป็นที่ยอมรับและเป็นที่เคารพของนักเรียน พยายามให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหของนักเรียน อุทิศเวลาให้กับนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนเสมอ ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

๔. คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป ได้แก่ เป็นผู้ที่อุทิศเวลาให้กับงานทุกอย่าง มีความรับผิดชอบสูงต่องานที่ทำ เอาใจใส่ช่วยเหลือกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน งานที่ทำเป็นปัจจุบันอยู่เสมอไม่ล้าหลัง มีความภาคภูมิใจในงานอาชีพของตน

๕. คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว เคารพสิทธิ
การครองชีพในครอบครัวไม่เดือดร้อน สมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบไม่มีปัญหา ปัญหาใน
ครอบครัวไม่มีผลสะท้อนต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจดี

๖. คุณลักษณะพิเศษ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะผู้นำ
มีความทะเยอทะยาน มีความถนัดพิเศษบางอย่าง มีความสามารถปรับตัวได้ดี มีความเชื่อมั่น
ในตนเอง เป็นคนตรงต่อเวลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย